

د سیمې امنیت او د کرکیچ زیرمې

ایراني چارواکي او د پاکستان په لمسون او کټه، القاعده او نور مذهبي توندلاري بیا بیا وايي چې د سیمې امنیت په افغانستان کې د ایساف او ناتو ځواکونو چې د ملگرو ملتو د امنیت شورا د پریکړې له مخې افغانستان کې حضور لري خراب کړی، په داسې حال کې چې تر ټولو لومړی د دغو پلمه گرو هیوادو ویجاړوونکو هڅو لکه اټومي وسلو ته د ایران لاسرسی او د پنجاب د ملیتاریستي او شوننیستي غوښتنو څخه د مذهبي توندلارو او ترهگرو ملاتړ، سیمه ناامنه کړي او دغو لاملونو نړیوال ځواکونه اړکړي چې سیمې ته راشي او وويي چې د ویجاړ شوي انډول د بیا سمبالنیا لپاره دلته پاتې دي!

اوس ټولو ته څرگنده ده چې سیمه کې د پنجاب او ایران لخوا بل شوی اور، نړیوال ځواکونه افغانستان کې دېره کیدو ته اړباسي او د دوی په لاس راوړل شوی تاوتریخوالی د هغو حضور ته ادامه ورکوي.

زموږ سیمه چې هغې کې افغانستان او پاکستان وتلی او بوټلي ځای لري، نن سبا د ټولې سویلي او منځني اسیا او په نړیواله کچه د نړۍ امنیت او دې سیمې سره د نړیوالو راتلونکو اړیکو په بسیا او بیا رغونه کې موندنیز ارزښت لري.

نړۍ او اسیا ته ددې سیمې ارزښت نور هم هغه مهال زیاتېږي چې دا سیمه د هندوستان د لویې وچې، چین، ایران او د روسیې او د هغې د ختیځ د نفوذې ساحې هیوادونو په منځ کې د وصل او پیوستون لار جوړوي.

که د جنوبي اسیا په دې برخه، افغانستان او پاکستان کې امنیت وي، د ټولې اسیا او نړۍ له امنیت سره مرسته کوي او برعکس ناامني، تاوتریخوالی او جگړې، د ټولې سیمې او نړۍ امنیت گواښولای شي!

ایران او په تېره بیا پاکستان د سیمې او نړۍ امنیت، په ډېرو لاملونو برمه کړی او تر خپل اغیز لاندې یې راوستی چې دلته به یې یوازې څو راوشمېرم.

پاکستان له افغانستان سره د ډیورنډ د ټپلې کرښې پر سر تاریخي لانجه او شخړه لري، نو هڅه کوي چې افغانستان کې داسې ملي او پیاوړې مرکزي واکمني رامنځته نه شي چې هغه د ډیورنډ کرښې شخړه راپورته کړي او پاکستان چې له هغې پرته هم له بلوڅو، سیندیانو سره کورنۍ ستونزه لري، د ډیورنډ کرښې په لانجه کې له پښتنو او د هغو په ملاتړ د افغانستان له گواښ سره هم مخ شي. پاکستان له دې ډار او ویرې تل هڅه کوي چې د افغانستان په کورنیو چارو کې لاسوهنه وکړي او وسلوال تیری حمایه کړي چې په دې توگه د مرکزي پیاوړې دولت مخه ونیسي او کابل کې یو کمزوری دولت واکمن وي چې د سیمې لپاره د پاکستان د پراختیا غوښتونکو سیاستونو ملاتړ وکړي او د هغه سپورمکی وي. پاکستان اوس هم، افغانستان ته د ستراتیژیک کنډو (Strategic depth) په سترگه گوري او له خپلې دې موخې نه دی تېر شوی.

د یکشنبې په ورځ (د اکتوبر ۲۱) د افغانستان او پاکستان لپاره د متحدو ایالاتو ځانگړي استازي مارک گروسمن په کابل کې له یوه خصوصي تلویزیون سره په مرکه کې د ډیورنډ پر کرښې خبرې کړې وې.

بناغلي گروسمن ويلي و چې واشنگټن د ډیورنډ کرښه د افغانستان او پاکستان ترمنځ رسمي نړیواله پوله بولي. خو دده په غبرگون کې کابل کې د بهرنیو چارو وزارت په یوه لیکلې پیغام کې د ډیورنډ کرښه افغانانو ته د تاریخي ارزښت وړ بللی ده. په انگریزي ژبه خپره شوي دغه خبرپاڼه زیاتوي چې "افغان حکومت په همدې دلیل د هر چا لخوا د دغې کرښې د مشروعیت په باب څرگندونې ردوي او بی ځایه یې بولي. بی بی سي «

همداراز پاکستان، د افغانستان په گټه د ډيورند کرښې د حل له ډاره د افغانستان په کورنيو چارو کې د لاسوهنې او د وسلو تیري له ملاتړ سربره، په افغانستان کې دننه د ملي ایتنکي اقلیتونو څخه، تر ځمکې لاندې او پټ ملاتړ کوي ترڅو په دې توگه افغانستان کې دننه قومي کرکېچ جاري وساتي چې له دې لارې مرکزي واکمني ټينگه نه شي او کابل په کور دننه هم له دغو اقلیتونو سره تل، په شخړه کې بشکېل وي. دلته هم د پاکستان موخه دا ده چې افغانستان په کورنيو لانجو کې په بشکېلتيا سره، د ډيورند د لانجې د حل لپاره فرصت او امکانات پيدا نه کړي او له دې ناحیې څخه پاکستان آرام او خوندي وي.

په بله جبهه کې پاکستان، د کشمیر پر سر له هندوستان سره ژور اختلافات لري او ددغې تاریخي ستونزې پر سر پاکستان څو ځلې له هند سره توده جگړه کړې ده. له دې ناحیې هم د پاکستان او هندوستان اړیکې ترینګلې دي او دواړه هیوادونه تل د نیمه جنگ په شرایطو کې ژوند کوي.

په کور دننه، پاکستان د بلوڅانو، سنډیانو او پښتنو د ملي غورځنگونو سره مخ دی. دا قومونه خپل ملي هویت، ازادې او ملي حقوق غواړي، خو پاکستان یې نه شي ورکولای او که یې ورکړي، پاکستان ډاریري چې د بنګله دیش پشان به دا قومونه هم له پاکستانه بېل او دا هیواد به په څلورو ټوټو تجزیه شي.

په دې توگه پاکستان د ډيورند کرښې پرسر له افغانستان، د کشمیر پر سر له هندوستان او په کور دننه د پښتنو، بلوڅو او سنډیانو سره په دريوارو جبهو کې تاریخي شخړه لري.

پنجابی پوځ په دغه دريوارو جبهو کې په یوازې ځان نه شي جنگیدای او له هغو سره د مقابلي لپاره ددې هیواد اردو کفایت نه کوي، نو اړتیا لري چې د سیمې او نړۍ څخه مذهبي توندلاري او ترهګر رااشر کړي او داسې وځلوي چې پاکستان د مذهب په نوم جوړشوی، د هغه خونديتوب د پنجابي پوځ تر څنګ د نړۍ د مسلمانانو فریضه هم ده، ترڅو په دې پلمه اسلامي توندلاري او ترهګر د خپل پوځ په مخکینۍ لیکه کې وجنګوي. داسې کار د دوي په گومان یوخوا د دوی پوځ نه نوم بدی کوي، ځکه مخامخ نه جنګیږي او د پردې ترشا به وي او بلخوا د توندلارو په ملاتړ به د پوځ عملیات د اسلام په نوم پټ وي او په تبلیغاتي جگړه کې به د دوی په گټه وي.

همدارنگه پاکستان کې واکمنان او تر نورو لومړی ای ایس ای او پوځیان تل د « پاکستان په خطر کې دی » پر ځای « اسلام په خطر کې دی » نارې وهي او تردې ماسک لاندې، له اسلامي نړۍ څخه نه یوازې مذهبي توندلاري او ترهګر راغواړي بلکې له دې هیوادو څخه چندې راتولوي او مالي زیرمې ترلاسه کوي. بل پلو د عربي نړۍ د ځینو هیوادو گټې په سیمه کې د پاکستان له گټو سره سمون لري او پاکستان په دې لامل هم د دوی له ملاتړه د ترهګرو په پالنه او روزنه کې برخمن دی. پاکستان څخه د شیخو هیوادو ملاتړ په سیمه کې د ایران د نفوذ د پراختیا په وجه هم توجیه کيږي او پاکستان له دغو هیوادو څخه د ایران سره د مخالفت تر نوم لاندې پیسې او ملاتړ تر لاسه کوي.

له هغه ځایه چې پاکستان د نړیوال تروریزم مرکز دی او خپله هم یو تروریستي دولت لري او بلخوا اتومي وسله یې په لاس کې ده، هروخت ددې خطر شته چې دا وسله پخپله د پنجابي دولت او یا د ترهګرو او القاعده په لاس، د سیمې او نړۍ په وړاندې وکارېږي او د سیمې امنیت ته ستر خطر پېښ کړي.

بل پلو په سیمه کې د سیمه یز زیرځواک پتوگه د ایران راځلیدا هم چې غواړي د شیعې مذهب طریقه د سیمې پر ولسونو ومني او د فرهنګي شریکي حوزې په نوم په سیمه کې خپل فرهنګي فاشیزم ته پراختیا ورکړي، سیمه کې کرکېچ ته لمن وهي. د ایران دا هڅه چې اتمې وسله ترلاسه کړي، د سیمې د ناامنی او بې ثباتۍ لپاره تر ټولو خطرناکه پېښه ګڼل کيږي.

په پایله کې ویلاي شو د لرو او برو افغانانو په خوښه د ډيورند لانجې حل، بلوڅو او سنډیانو ته د دوی د ملي حقونو ورکړه، په پاکستان کې د ترهګرو د روزنې او پالنې مرکزونه له منځه وړل، په افغانستان کې د پاکستان لاسوهنه او پوځي تیري بندول، له هند سره د روغې جوړې له لارې د کشمیر د مسلې حل، په پاکستان کې په اتومي وسلو د نړیوال څار ټینګښت، په ایران کې د اتومي وسلو د جوړولو او د ایران د مذهبي شوونیزم مخنیوي، د هغو لاملونو په لړ کې شمېرلای شو چې که په وخت چاره یې وشي، سیمه کې سوله او امنیت راوستلای شي.

د پاڼو شمېره: له 2 تر 3

اوس ددی وخت رسېدلی چې امریکا او لويديځ ددغو غوښتنو په سرته رسولو کې چې د دوی گټې هم پکې نغښتي دی د افغانستان او سيمې ولسونو سره ريښتيني مرسته وکړي او د سيمې ولسونه هم د شريکو گټو د لاسته راوړلو لپاره له لويديځ سره په يوه جبهه کې گډ کار وکړي.

پای

د پانو شمېره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادښت: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ